

III. SNI, BTMN tanuló az osztályban

Első osztályban hamar kiderül, hogy mire kell jobban odafigyelnie a tanítónak. A gyógypedagógussal folyamatosan együttműködve valósíthatják meg a tanuló fejlesztését, felzárkóztatását a szülő bevonásával.

Hallás, látás, mozgássérült beszéd fogyatékos, autizmus spektrum zavarral, valamint a pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók integrált oktatásához a [32/2012.\(X/8.\) EMMI rendelet 2. sz. mellékleteként kiadott Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelveinek](#) megismerése, alkalmazása ad segítséget a pedagógusnak, hogy tájékozódjon az osztályába érkező különleges bánásmódú tanulók sajátosságairól, illetve felkészüljön az integráló tevékenységre. A szakértői bizottság szakvéleménye tartalmazza az osztályban tanító pedagógusok, gyógypedagógus, szülők számára az egyéni bánásmódra vonatkozó javaslatokat. Mindenki együttműködésére szükség van ahhoz, hogy a gyermek iskolai évei sikeresek legyenek.

Az SNI, BTMN tanulókkal a „kivételezés” a kedvezményeket, felmentéseket, az odafigyelést jelenti. Az integráló pedagógusnak más módszereket, tanulásszervezési, értékelési módokat kell alkalmaznia. Ehhez adnak segítséget az ajánlások a matematika, szövegértés-szövegalkotás, idegen nyelv, a nagyothalló, vak, mozgássérült, beszéd fogyatékos, autista, pszichés fejlődési zavarral küzdő gyermek számára és más tájékoztató, módszertani kiadványok:

Sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztése – letöltés: [itt](#)

Sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló integrált neveléséről – letöltés: [itt](#)

Sérülésspecifikus eszköztár: letöltés: [itt](#)

Ajánlások hallássérült, alig látó, vak, beszéd fogyatékos, autista, pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók kompetencia alapú fejlesztéséhez matematika, idegen nyelv, szövegértés-szövegalkotás tanításához: letöltés: [autizmus – matematika](#), [autizmus- szövegértés](#), [autizmus – életvitel](#), [autizmus – idegen nyelv](#), [hallássérült – szövegértés](#), [pszichés fejlődés zavarai val küzdő – matematika](#), [pszichés fejlődés zavarai val küzdő – szövegértés](#), [sajátos nevelési igényű – idegen nyelv](#), [beszéd fogyatékos – szövegértés](#), [beszéd fogyatékos – idegen nyelv](#), [vak és aliglátó – szövegértés](#),

Matematikai – logikai képességek alapozása alsó tagozatban és a kommunikációs képességek fejlesztése felső tagozatban – letöltés: [itt](#)

Eredményesebb integrációjuk feltétele lehetne a kisebb osztálylétszám, matematika, magyar, idegen nyelvből a csoportbontás. A csoportok összetételénél az SNI, BTMN tanulók létszáma nagyon fontos, különösen a magatartás-figyelemzavaros diagnózissal rendelkező gyermekeké.

A létszámeltérések az osztályban:

- pszichés fejlődési zavarral küzdő tanuló 2 főnek számít
- beszéd fogyatékos 2 fő
- mozgás, érzékszervi fogyatékos, autista 3 fő

Személyi feltételek (fejlesztőpedagógus a BTMN fejlesztőórák ellátásához, az SNI típusának megfelelő gyógypedagógus) mellett, bizonyos tárgyi feltételek biztosítására is szükség van. Az iskola könyvtára jó, ha rendelkezik az alapvető gyógypedagógiai ismereteket tartalmazó kiadványokkal. A pszichés fejlődési zavarral küzdő tanulók fejlesztő eszközeinek a pedagógusok kreativitása, szabadideje szabhat határt. Egyszerű ötletekkel, módszerekkel, önképzéssel gazdagíthatjuk munkánkat. Egyre többen osztják meg innovációikat, amelyekhez hozzáférhetünk az interneten, publikált kiadványokban. A jól felszerelt fejlesztő szoba az alap berendezésen kívül jó, ha rendelkezik számítógéppel, nyomtatóval, különböző fejlesztő játékokkal, eszközökkel.

A gyengénlátó, mozgássérült tanulók integrálásához az iskola épületében a szükségesek változtatások, akadálymentesítés mellett speciális füzeteket, íróeszközöket kell beszerezni. Azonban a befogadó/elfogadó (inkluzív) környezet kialakításában meghatározó az iskolába járó tanuló-tanárok közösség pozitív attitűdje.

III.1 Az SNI, BTMN tanulókkal való bánásmód, értékelésük elvei, szempontjai a tanórán

A tanulási nehézséggel, zavarral küzdő tanuló jellemzői:

- kudarcok miatt sikertelenség érzése,
- motiválatlan, közömbösség, érdektelenség, feladathelyzet kerülése,
- fáradékonyság, kimerültség,
- betegségek, sok hiányzás,
- kiközösítettség érzése,
- rossz pszichés állapot: szorongás, feladathelyzetben leblokkolás,
- magatartásproblémák: dühkitörés, gyenge kudarctűrő képesség, agresszió

A következő pedagógiai eszközök, módszerek, tevékenységek könnyíthetik meg a beilleszkedést, segíthetik a tanulási folyamatot:

- Nélkülözhetetlen, hogy az osztályfőnök, tanítók, tanárok ismerjék a problémás tanulók otthoni környezetét, kapcsolatrendszerét.
- Az 1. évfolyamon, az év elején diagnosztikus mérésekkel megvizsgáljuk a tanulók felkészültségét, fejlesztő foglalkozásokkal segítjük a szocializációt, az iskolaérettség optimális fokának elérését.
- Tanulás- módszertani, tanulástechnikai eljárások elsajátításával lehet megkönnyíteni a különböző tantárgyak tanulását.
- Szülői értekezleten tájékoztatni kell a szülőket az SNI, BTMN tanulók pozitív diszkriminációjáról, nevelési problémákról, egységes követelményrendserről.
- Megismerhetik, kézbe kapják a tanulók az iskolai, tanórai elvárásokat, tantárgyi követelményrendszereket.
- A pedagógusok együttműködnek, következetesek az SNI, BTMN tanulókkal való bánásmód területén.

A magatartászavar előidézője elsősorban a környezeti, szociokulturális problémákból adódó hatások: tanulási probléma, beilleszkedési, a kapcsolatteremtő képesség hiánya, a nehezen nevelhetőség. Másodlagos tünetként a tanulási zavar (diszlexia, diszgráfia, diszkalkúlia) kísérője lehet a begyűjtött kudarcélmények hatására. A viselkedésrendezés a szülők és a pedagógusok közös feladata a gyermek együttműködésével. Erre egy jó példa az „akkumulátorkúra” módszere – bővebben: [itt](#).

Tanácsok a hiperaktív és magatartás zavarral küzdő gyermekekkel való bánásmódhoz:

- Rövid, egyértelmű utasításokat adj!
- Követeld meg a szemkontaktust és annak fenntartását!
- Minden folyamatot bonts apró lépésekre!
- Minden részfeladat megoldását ellenőrizd is le!
- Soha ne adj újabb utasítást, amíg ez előzőt nem teljesítette gyermeked!
- Tedd láthatóvá számára az idő múlását egy mutatós óra segítségével!
- Köss vele egyenrangú megállapodásokat (követelmény-következmény)!

- Részletekben jutalmazd a jó teljesítményt!
- Csak olyan következményt vagy jutalmat ígérj, amit meg is valósítasz!
- Ne vitázz, használd a „nem” és „igen” kifejezéseket!
- Vita esetén ne használj kiegészítendő kérdéseket, használj eldöntendőket!
- Soha ne hasonlítsd össze Őt mással, vagy egy régebbi saját teljesítményével!
- Dicsérd meg azt, ami megtörténhetett volna, de nem történt meg!
- Mindig járj egy lépéssel, egy gondolattal előtte! Ne hagyd kontroll nélkül!
- Szervezd meg a szabadidejét!
- Fontos közlésekor érintsd is meg Őt!
- Tisztázd, hogy vannak helyzetek, amikor nem az övé a döntés lehetősége!
- Dicsérd bőkezűen, a fegyelmezésekor légy tényszerű!
- Véletlenül se hidd, hogy a hagyományos nevelési megoldások hatásosak az Ő esetében!

Nehezen tanuló gyermekek számára javasolt tanítási-tanulási - értékelési „segédelvek”

- Az igazgatói határozatban leírt kedvezményeket az érintett pedagógusok értelmezik, betartják.
- A tanév elején el kell fogadtatni a többi tanulóval a pozitív diszkriminációt, amely nem mentesít a tanulás alól, megadásának oka van.
- Fontos ismerni a tanuló tudásszintjét, ehhez alkalmazkodva apró lépésekkel juthatunk a ráismerés, megnevezéstől a gyakorlati alkalmazás, problémamegoldás szintjére.
- A téri tájékozódást igénylő feladat (vaktérkép, függvények-koordináta rendszer, nézetek: elöl, oldal, felül, alul, axonometrikus ábrázolás, táblázatok- grafikonok - diagramok értelmezése stb.) sokszor meghaladja a nehezen tanulók képességeit. Számukra számonkérésnél alkalmasabbak a megnevezés, reprodukálás szintjei.
- A BTMN, SNI tanulónak az értés, kivitelezés nehézségei miatt legyen lehetősége az idő hiányában elmaradt feladatokat szóban kifejtetni, s erre a megfelelő pontot megkapni!

- Diszgráfias tanulóknál az íráskép rendezetlen, nehezen talál a vonalközbe, négyzet-rácsba, gondot okoz a 3., 4. osztályos vonalközhez való alkalmazkodás. Gyógypedagógusok, tanítók gyakorlatában előfordul, hogy 2. osztályban is az elsős füzetet, 3.-ban a másodikost használják a nagyobb vonalköz miatt. 4.-ben lehet áttérni a kisebb vonalközre.
- Figyelembe kell venni tollbamondáskor, másoláskor, hogy több idő szükséges az írásmunkák elvégzéséhez! Lassúbb tempó a diktáláskor, esetleg kevesebb mennyiség.
- Feladat- beszédmegértési nehézség miatt a szóbeli utasításoknál fontos, hogy tagolt legyen: egyszerre egy dologról szóljon, röviden, egyértelműen megfogalmazva, alkalmazkodva a gyermek aktuális szókincséhez.
- Fontos számukra a lényeg kiemelése vizuálisan: fogalmak kiemelése különböző vonaltípusokkal, vastagsággal, színnel, jelek használata, szöveg tagolása fontos, átlátható legyen az ábra, szöveg egymáshoz való viszonya, folyamatábrák, táblázatok, kognitív térkép segítse a megértést.
- A feladat egészének követését, ezen belül a feladatváltást könnyíthetik a megoldási algoritmusok, csoportosítási, rendezési szempontsorok megtanítása, analógiák begyakorlása.
- Nagyon fontos a látom- hallom- csinálom tanulási, tanítási elv.
- A figyelem terhelhetősége, emlékezet gyengesége miatt 1., 2. osztályban a rövidebb terjedelmű ismeretterjesztő szövegek, egyszerűbb, szókincsében a tanulók életkorához alkalmazkodó szövegek alkalmasak. Lehetőleg zárt végű, feleletválasztós feladattípust adjunk, amelyekben kevesebbet kell írni.
- Memoriterekre több időt vagy kevesebb mennyiséget tervezünk a nehezebben tanulóknak.
- Tanulási segédletek, vázlatok kézbe adásával segíthetjük a felkészülést.
- Házi feladat mennyiségének, minőségének (nehézségi szint, begyakorlottság foka) fontossága: célszerű a differenciálás, matematikai műveletvégnél kevesebb példa, egyszerűbb szöveges feladat.
- Néha egyéni haladási ütemben sikerülhet elsajátítani tananyagot (Pl.: matematikából később írhat dolgozatot).

- A felmérések megírásának pontos dátumát, témakörét, követelményének meghatározását ismertetni kell a tanulókkal.
- Dolgozatok összeállításánál ügyelni kell a 34% minimumszintű feladat bejelölésére (a tanuló tudja, miért kaphat kettest).
- Szóbeli, írásbeli kifejezőképességük gyenge, ezért az írásbeli válaszadáskor az egyszavas, töredékes kifejezések is elfogadhatóak. Figyelembe kell venni, hogy a tanulónál melyik számonkérési formát alkalmazzuk. Kapjon lehetőséget írásbeli munkáját kiegészíteni szóbelivel, ha időhiánnyal küzd, vagy szóbeli felelet helyett írásban számot adni tudásáról.
- A tanulás alól senki nincs felmentve, de a kedvezmények biztosítása és a következetes, együttműködő, elfogadó légkörben mindenki jobban érzi magát.

III.2. A tantárgyi kedvezmények, mentességek gyakorlati megvalósulásának lehetőségei

Leggyakoribb felmentések, kedvezmények SNI, BTMN esetén

Diszlexia:

- Szóbeli számonkérés előtérbe helyezése, vagy az írásbeli kiegészítése szóbeli számonkéréssel,
- Írásbeli munkákra hosszabb felkészülési idő, kevesebb feladat,
- Az olvasásra, önálló szövegfeldolgozásra hosszabb felkészülési idő biztosítása,
- Olvasástechnika értékelése alól felmentés,
- Tananyag számonkérése segítő kérdésekkel,
- Kötelező olvasmányok feldolgozása videofilm, a regények kivonatának, rövidített változatának a segítségével,
- Idegen nyelv helyesírása értékelés alóli felmentés, írásbeli számonkérés felváltása szóbeli számonkéréssel, vagy az írásbeli kiegészítése szóbeli felelettel,
- Kevesebb memoriter,
- Értő szövegrészek pedagógus vagy jól olvasó diáktárs általi felolvasása a jobb szövegértés céljából,
- Kötelező olvasmányok feldolgozása videofilm, a regények kivonatának, rövidített változatának a segítségével,

- Idegen szöveg olvasásakor az olvasástechnika értékelése alól felmentés,
- Az értő olvasás során félhangos artikuláció engedélyezése

Diszgráfia:

- Helyesírás, (résztantárgy), külalak értékelése alóli felmentés,
- Írás külalakjának értékelése alól felmentés,
- Szóbeli számonkérés előtérbe helyezése, vagy az írásbeli kiegészítése szóbeli számonkéréssel, segítő kérdésekkel,
- Írásbeli munkákra hosszabb felkészülési idő, adott idő alatt kevesebb feladat,
- Idegen nyelv értékelése alól felmentés

Diszkalkúlia:

- Számolós feladatok végzése során hosszabb felkészülési idő biztosítása vagy az adott idő alatt kevesebb feladat (matematika, kémia, fizika is),
- Számolós feladatok végzésekor segédeszköz, eszközhasználat,
- Számolós feladatok értelmezésének segítése szemléltetéssel, tanári segítséggel,
- Differenciált, a haladási tempójának megfelelő tanórai oktatás, értékelés,
- Matematikából a minimum tantervi követelmény számonkérése egyéni haladási tempóban,
- Eszközhasználat engedélyezése matematika, illetve más tárgyak esetén is a számolási feladatoknál

Hallássérült:

- Hosszabb felkészülési idő, vizuális megerősítés,
- A tollbamondás értékelése és minősítése alól mentesítés,
- Segédeszközök használata (helyesírási- értelmező szótár, számítógép),
- Idegen nyelv értékelése és minősítése alól felmentés,
- Ének-zene tantárgy éneklés tananyagrészenek értékelése, minősítése alóli felmentés,
- Sok vizuális szemléltetés,
- Tanórai vázlat kézbeadása

Pervazív fejlődési zavar (autista, asperger):

- Tér-idő megszervezése (napirend, írott-képi folyamatábrák-szimbólumrendszer, időhatárok),
- Konkrét, azonnali, folyamatos, pozitív visszajelzés teljesítményről, viselkedésről,
- Egyénre szabott motivációs rendszer,
- Több idő, kevesebb feladat,
- Szóbeli helyett írásbeli számonkérés ábrák, képek, modellek stb. segítségével,
- Sokrétű vizuális szemléltetés, változatos tapasztalatszerzés, viszonyítás,
- Számonkérés konkrét, tényszerű ismeretekre vonatkozó kérdésekre

Magatartászavar-hiperaktivitás:

- Egyértelmű szabályok adása, állandó kontrollálás, visszajelzés,
- Következetesség, a következmények tisztázása,
- Feladatok apró lépésekre bontása, differenciált feladatvégzés, gyakori feladatváltás, monotonitás elkerülése

A BTMN tanulók értékelés és minősítés alóli felmentései 2018. szeptember 1-től változnak.

A jogszabály módosítás szerint azok BTMN tanulók, akik eddig az időpontig az értékelés és minősítés alóli felmentésben részesültek, ezt továbbra is megkapják.

Felzárkóztató, korrepetáló órákkal sokat segíthetnénk, hiszen a gyors haladás következtében a hiányosságok miatt a megértés nehezített lesz, a hiányzó alapokat nem lehet kedvezményekkel helyettesíteni. (Tájékoztató: [itt](#))

A kedvezmények értelmezése, megvalósítása

Helyesírás (résztantárgy), külalak értékelése alóli felmentés

Nem osztályozható a fogalmazások, tollbamondások helyesírása, külalakja. Azonban a nyelvtani tudás számon kérhető a dolgozatokban feleletválasztós, kiegészítő, csoportosító, ráismerő, megnevező feladatokkal és szóbeli feleletekkel. A fogalmak bemagolása, szabályok számonkérése helyett törekedni kell arra, hogy megértsék a tananyagot, elraktározzák, alkalmazni tudják a tanultakat feladatmegoldás közben.

Idegen nyelv helyesírásának értékelésére ugyanazok az értékelési elvek érvényesek.

Írásbeli munkákra hosszabb felkészülési idő biztosítása vagy adott idő alatt kevesebb írásbeli feladat számonkérése

A tanulási nehézséggel, zavarral küzdő tanulónál körültekintően kell a hosszabb felkészülési időt alkalmazni.

A diszlexiás tanuló olvasástechnikai problémákkal küzd, gondja van a betűk kódolásával, dekódolásával. Sokkal több időre van szüksége, hogy elolvasson egy szöveget. Kompenzáló technikákat kell kifejlesztenie, emlékezetére nagyobb szüksége van ép társainál, a szövegértő feladatoknál nem lesz ideje többször visszatérni a szövegre.

A diszgráfias tanuló lassan ír, görcsös ceruzafogással, nehezen alakítja, kódolja, dekódolja a betűformákat. ez a tevékenység hamar elfárasztja, hiszen a helyesírási szabályokat is alkalmaznia kellene. Nagy mennyiségű írástevékenység esetén már nem törődik a külalakkal, hibaszámmal.

A tanórákon nagyon sok az írásbeli tevékenység, ezért kimerülnek, idegrendszeri tünetek jelentkeznek, elvesztik motivációjukat. Differenciálni kell a feladatok mennyiségét, minőségét tanórán, de fontos kérdés a házi feladat megtervezése is. Ugyanazt követelhetjük, mint a többiektől, csak kevesebb számú feladattal. Alacsonyabb IQ, diszkalkúlia esetén matematikából egyszerűbb, az órán begyakorolt szöveges feladatok megoldása a cél.

A dolgozatok összeállításánál figyelembe kell vennünk a minimumkövetelményeket, amelyeket egységesen kell kidolgozni az azonos évfolyamon tanítóknak, értelmezni az egyes tantárgyak esetében a munkaközösségekben. A Helyi tanterv meghatározza, hogy hány százalékos teljesítményre adhatunk kettest. Általában ez 35%. Matematikából úgy kell összeállítani a számonkérés feladatsorát, hogy a dolgozat 35 %-a minimumszintű feladatokat tartalmazzon, a tanuló számára elérhető legyen a kettés. Célszerű karikázással jelölni, hogy be tudja osztani az idejét a dolgozatíráskor, ezeket oldja meg először.

A nyelvtan dolgozatok összpontszámából kivonva tollbamondásra adandót, újból százalékolva alakítjuk ki a ponthatárokat az értékeléshez. Feladatként kaphatja a tanuló, hogy a tollbamondásra szánt szövegből másoljon, míg a többieknek diktálunk.

Szövegértéskor lehetőséget kell biztosítani a szóbeli kiegészítésre, különösen a kifejtős, „miért?”, „mi a véleményed?” kérdéseknél. Értékelve a szóbeli kiegészítést, beszámítjuk a pontszámok közé.

A legfontosabb, hogy önmagához képest minősítsük a tanulót, vegyük észre a legkisebb eredményt, fejlődést is. használjunk személyre szóló dicséretek.

Írásbeli számonkérés felváltása vagy kiegészítése szóbeli felelettel

Diszgráfias, gyengébb kommunikációs képességgel rendelkező tanulók nehezebben fejezik ki magukat írásban, ezért kapjanak lehetőséget, hogy szóban feleljenek (pl. szódolgozat helyett szavak kikérdezése, nyelvtani szabályok számonkérése szóban).

Szóbeli számonkérés írásbeli számonkéréssel történő felváltása

Sok tanulót zavar, ha az osztálytársaik előtt kell számot adni tudásukról. Ilyen esetben előfordulhat, hogy gyengébb teljesítményt nyújtanak szóban, mint írásban. Ilyen esetben, ha megoldható, javasolt a kétszemélyes helyzet a számonkérésnél. De legyen lehetősége írásbeli felelés lehetőségét választani.

Segédeszköz alkalmazása

A számítógépet első osztálytól használjuk. A billentyűzet megismerése fontos feladat. A szövegszerkesztővel egyszerű feladatokat oldunk meg, használjuk a helyesírás ellenőrző programot. Felső tagozaton kapjon lehetőséget a feladatok elvégzésére, esetleg kinyomtatására.

Eszközhasználat engedélyezése számolásos feladatoknál

Diszkalkúliás tanulók számolási készsége nehezen fejleszthető. Gondot okoz a 10-es átlépés, a pótlás, a kivonás, a nyitott mondatok megoldása. Számukra segítséget jelenthet a későbbiek folyamán is az ujjak használata, a korong, pálcika, számegyenes, abakusz, számtábla.

2.osztályban a szorzó- bennfoglaló táblát elsajátítása problémás, nagyobb számkörben az inverz műveletek.

Felső tagozaton segíthet a számológép használata, amely nem helyettesíti az írásbeli műveletek elvégzését. A technika elsajátítása után segítség a részszámolások elvégzésében, a feladatmegoldás ellenőrzésében. Ábrák, táblázatok segíthetik még a számolást.

Az idegen nyelv és a matematika tantárgy értékelése alóli felmentés nem a képzés alól, hanem a tantárgy érdemjeggyel és osztályzattal történő értékelése alól mentesíti a tanulót. Tehát ugyanúgy dolgozik a többiekkel, de az osztályozás elhagyása miatt a szorongása megszűnik. Tapasztaltam, hogy az értékelés terhe alól felszabadulva a tanuló képes volt elfogadható teljesítményt nyújtani. Dolgozatai sikerültek, tanulási motivációja visszatért.

A kedvezmények tehát **nem mentesítenek** a tanulás alól. Részképesség-zavaros, valamiben tehetséges tanuló életútját segíthetjük azzal, hogy könnyítünk a problémás területeken.

A beszéd, mozgás, érzékszervi fogyatékos, autista gyerekek sajátosságainak megismerése, elfogadása, befogadása, pozitív diszkriminációja, a velük való együtt-tanulás egészséges társaiknak nem könnyű, de szép feladat a nevelésben.

vissza a tartalomjegyzékhez
(www.mas-kep.hu)